

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

ORSZÁGGYÜLÉS HIVATALA

Érkezett: 2010 JÚN 14.

**T/386. számú
törvényjavaslat**

**a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény hatályba nem lépéséről,
valamint az ezzel összefüggő törvénymódosításokról**

**Előadó: Dr. Navracsics Tibor
közigazgatási és igazságügyi miniszter**

Budapest, 2010. június

2010. évi törvény

**a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény hatályba nem lépéséről,
valamint az ezzel összefüggő törvénymódosításokról****1. §**

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény nem lép hatályba.

2. §

A gondnokoltak és gondnokaik, a támogatott személyek és támogatóik, valamint az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartásáról szóló 2010. évi XVIII. törvény (a továbbiakban: Gnytv.) 2. § (2) bekezdés e)-f) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(A nyilvántartás a következő adatokat és a változás időpontjának megjelölésével az adatváltozásokat tartalmazza:)

„e) a gondnokság cselekvőképességet kizáró vagy korlátozó jellegét,
f) a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálatának időpontját, ha a bíróság a felülvizsgálatról rendelkezett.”

3. §

A Gnytv. 4. § (5) bekezdése a következő szöveggel lép hatályba:

„(5) A központi elektronikus szolgáltató rendszer regisztrációs adatbázisának adatkezelője viszontazonosítással meggyőződhet a saját nyilvántartásában szereplő és a gondnokoltak nyilvántartásában kezelt 2. § (2) bekezdés a) és e) pontjai szerinti adatok egyezőségéről vagy eltéréséről.”

4. §

A Gnytv.

- a) 1. § (1)-(2) bekezdésében a „nyilvántartások” szövegrészek helyébe a „nyilvántartás”,
- b) 2. § (1) bekezdésében a „gondnokoltak és gondnokaik nyilvántartásában” szövegrész helyébe a „nyilvántartásban”,
- c) 2. § (2) bekezdés nyitó szövegrészeiben a „gondnokoltak és a gondnokaik nyilvántartása” szövegrész helyébe a „nyilvántartás”,
- d) 2. § (4) bekezdésében a „b)-k) pontja” szövegrész helyébe a „b)-f) pontja”,
- e) 12. §-t megelőző alcímében a „nyilvántartások közös” szövegrész helyébe a „nyilvántartás kezelésének”,

- f) 12. § (2) bekezdésében, a 13. § (1) bekezdésében, a 17. § (1) bekezdés nyitó szövegrészében, valamint a 17. § (1) bekezdés a) pontjában a „nyilvántartásokba” szövegrész helyébe a „nyilvántartásba”,
- g) 12. § (3) bekezdésében a „nyilvántartásokat” szövegrész helyébe a „nyilvántartást”,
- h) 13. § (2) bekezdésében, a 14. §-t megelőző alcímében, a 14. § (1) bekezdésében, a 15. § (1) bekezdésében, a 16. § (2) bekezdésében, valamint 17. § (1) bekezdés b) pontjában a „nyilvántartásokból” szövegrész helyébe a „nyilvántartásból”,
- i) 14. § (2) bekezdésében, valamint a 15. § (2) bekezdésében a „nyilvántartásokban” szövegrész helyébe a „nyilvántartásban” szöveg lép.

5. §

(1) Hatályát veszti a Gnytv.

- a) címében az „és gondnokaik, a támogatott személyek és támogatóik, valamint az előzetes jognyilatkozatok” szövegrész,
- b) 1. § (1) bekezdésében az „és gondnokaik, a támogatott személyek és támogatóik, az előzetes jognyilatkozatot tett személyek és az előzetes jognyilatkozataik” szövegrész,
- c) 2. §-t megelőző alcímében az „és gondnokaik” szövegrész,
- d) 2. § (2) bekezdés b) pontjában az „, a gondnok kirendeléséről, felmentéséről, a gondnok önálló eljárásra való feljogosításáról, a feljogosítás megszüntetéséről” szövegrész,
- e) 2. § (2) bekezdés c) pontjában az „, a gondnok kirendelése, felmentése, a gondnok önálló eljárásra való feljogosítása, a feljogosítás megszüntetése” szövegrész,
- f) 2. § (2) bekezdés d) pontjában az „a kötelező felülvizsgálat jogerős lefolytatásáig a cselekvőképességet korlátozó gondnokság általános jellegét,” szövegrész,
- g) 2. § (2) bekezdés g)-k) pontja,
- h) 2. § (3) bekezdés b)-d) pontja,
- i) 3. §-ában az „és a gondnok”, valamint a „Ha a gondnokot a tisztségéből felmentették, a rá vonatkozó adatokat a Hivatal a felmentés időpontjától számított öt évig kezeli.” szövegrész,
- j) 5. §-át megelőző alcím,
- k) 5-6. §-a,
- l) 8. §-át megelőző alcím,
- m) 8-10. §-a,
- n) 12. § (2) bekezdésében az „, a gondnok kirendeléséről és felmentéséről, a gondnok önálló eljárásra való feljogosításáról, a feljogosítás megszüntetéséről, a támogató kinevezéséről, illetve a kinevezés visszavonásáról, a hivatásos támogató felmentéséről, valamint az előzetes jognyilatkozat hatálybalépéséről” szövegrész,
- o) 13. § (2) bekezdésében az „, a gondnok kirendeléséről és felmentéséről, a gondnok önálló eljárásra való feljogosításáról, a feljogosítás megszüntetéséről, a támogató kinevezéséről, illetve a kinevezés visszavonásáról, hivatásos támogató felmentéséről, az előzetes jognyilatkozat hatálybalépéséről” szövegrész,
- p) 13. § (3) bekezdése,
- q) a 14. §-t megelőző alcímében a „közös” szövegrész,
- r) 14. § (4) bekezdése,
- s) 16. § (4) bekezdése,
- t) 18. §-át megelőző alcíme és a 18. §-a,
- u) 19. § (1)-(3) bekezdése,

- v) 19. § (4) bekezdésében az „a törvény 4. §, 7. § és 11. §-ában meghatározott közvetlen hozzáférésre jogosultak számára is” szövegrész,
- w) 20. § (2) bekezdésében a „törvény” szövegrész, valamint a „ , 7. § és 11. §-ában meghatározott közvetlen elektronikus hozzáférésre vonatkozó szabályozás” szövegrész, és
- x) 20. § (3) bekezdése.

(2) Hatályát veszti a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 21. § *p*) pontjában az „és gondnokaik, a támogatott személyek és támogatóik, valamint az előzetes jognyilatkozatok” szövegrész.

(3) Hatályát veszti a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 128/A. §-a.

6. §

Nem lép hatályba a Gnytv.

- a) 4. § (1) bekezdésében, valamint a 4. § (2) bekezdés nyitó szövegrészeiben a „gondnokoltak és gondnokaik” szövegrész,
- b) 4. § (2) bekezdés a), b), c) pontjában a „ , g), h), k)” szövegrész,
- c) 4. § (2) bekezdés d) pontjában a „ , g), h)” szövegrész,
- d) 4. § (2) bekezdés f) pont fa) alpontjában a „ , g), h), i), j), k)” szövegrész,
- e) 4. § (2) bekezdés f) pont fb) alpontjában a „ , g), h), i), j)” szövegrész,
- f) 7. §-a és
- g) 11. §-a.

7. §

Ez a törvény a kihirdetését követő nyolcadik napon lép hatályba.

8. §

(1) A 2010. május 1-jét megelőzően vezetett, a gondnokoltak adatait tartalmazó névjegyzékben nem szereplő, a Gnytv. 2. §-a szerinti adatokat legkésőbb 2011. január 1-ig kell a gondnokoltak nyilvántartásába (a továbbiakban: nyilvántartás) bevezetni.

(2) Az elsőfokú gyámhivatalok által a Gnytv. 19. § (2) bekezdése alapján a helyi bíróság részére megküldött – a Gnytv. e törvénnyel módosított 2. §-a szerinti adatokon felüli – adatokat a helyi bíróság nem jegyzi be a nyilvántartásba. A nyilvántartásba bejegyzett, de e törvény szerint be nem jegyezhető adatokat a nyilvántartásból a helyi bíróság e törvény hatálybalépését követően haladéktalanul törli.

(3) Ha a Gnytv. 19. § (3) bekezdése alapján a gondnokság alá helyezés típusát cselekvőképességet kizáró gondnokság helyett a cselekvőképességet általános jelleggel korlátozó gondnokságra módosították, a módosított adat helyett a Gnytv. hatálybalépését megelőző napon a nyilvántartásban szereplő adatot kell e törvény hatálybalépését követő harminc napon belül ismét bejegyezni.

(4) Ha e törvény hatálybalépését megelőzően cselekvőképességet kizáró gondnokság alá kerülést eredményező bírósági határozat vált jogerőssé, és annak alapján a cselekvőképességet kizáró gondnokságot még nem vették nyilvántartásba, a Gnytv. e törvénnyel módosított 2. § (2) bekezdés e) pontja szerint a nyilvántartásba a kizáró gondnokság tényét be kell jegyezni, az erre nyitva álló határidő e törvény hatálybalépésétől számított harminc nap.

INDOKOLÁS

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Az Alkotmánybíróság az 51/2010. (IV. 28.) AB határozatában megállapította, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 2010. évi XV. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 1. § (1) bekezdése, valamint 208. §-a alkotmányellenes. Ennek a döntésnek a következtében 2010. május elsején nem lépett hatályba a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) Első és Második Könyve, valamint az új Ptk. törvenymódosításai és átmeneti rendelkezései sem.

A polgári jogász szakma legkiválóbb képviselői által megkezdett Ptk. kodifikáció, méltatlan félreállításukat követően, teljesen zátonyra futott, és az új Ptk. hatályba léptető rendelkezéseinek Alkotmánybíróság általi megsemmisítésével ért véget. E kormányzati politikától terhelt és a polgári jogász szakma közreműködését elutasító korszak végére az új Ptk. hatályba nem lépését kimondó törvényi rendelkezés tehet végleg pontot.

A gondnokoltak és gondnokaik, a támogatott személyek és támogatóik, valamint az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartásáról szóló 2010. évi XVIII. törvény (a továbbiakban: nyilvántartási törvény) alkotmányos szintre helyezte a gondnokoltak számítógépen vezetett országos névjegyzékéről és a névjegyzék adataiból történő felvilágosítás adásáról, valamint annak költségtérítéséről szóló 13/2002. (VII. 24.) IM rendeletben (a továbbiakban: IM rendelet) foglalt szabályokat, bővítette a nyilvántartások adattartalmát és korszerűsítette az adatszolgáltatás rendjét, valamint az új Ptk. által bevezetni kívánt támogatott döntéshozatal és előzetes jognyilatkozat jogintézményeihez kapcsolódóan új nyilvántartásokat is létrehozott.

Az Alkotmánybíróság az 51/2010. (IV. 28.) AB határozatában nem rendelkezett a nyilvántartási törvény 20. § (1) bekezdésének – amely a törvény 2010. május 1-jei hatálybalépésére vonatkozik – megsemmisítéséről és hatályba nem lépéséről, ennél fogva a nyilvántartási törvény 2010. május 1-jén hatályba lépett. Bár az Alkotmánybíróság a határozatában (III. 4. pont) említést tesz arról, hogy *„Az új szabályok érvényesíthetősége érdekében létre kell hozni az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartását, át kell alakítani a gondnokoltak nyilvántartását.”*, mégsem állapította meg – vagy nem is vizsgálta – azt a szoros összefüggést, amely alapján a nyilvántartási törvényre is kiterjeszthette volna a döntését, így e körben jogbizonytalanságot előidéző helyzettel kell 2010. május 1-jét követően szembenézni.

Ennek a jogbizonytalanságot okozó helyzetnek a kiküszöbölése érdekében törvenymódosítás vált szükségessé, amely igazodik a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényhez (a továbbiakban: Ptk.), illetve a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez (a továbbiakban: Pp.).

A Javaslat a gondnokoltak és gondnokaik, a támogatott személyek és támogatóik, valamint az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartásáról szóló 2010. évi XVIII. törvény módosítását a következő indokok alapján végzi el:

- A nyilvántartási törvény olyan jogintézményekkel – *támogatott döntéshozatal és előzetes jognyilatkozat* – kapcsolatban ír elő nyilvántartási kötelezettséget és hoz létre

nyilvántartásokat, amelyek alapjául szolgáló anyagi jogi rendelkezések 2010. május 1-jén nem léptek hatályba.

- A nyilvántartási törvény megújítja a gondnokoltak és gondnokaik nyilvántartásának adattartalmát, ebből fakadóan olyan adatok nyilvántartását írja elő – például gondnokolt önálló eljárásra való feljogosítása – amelyek alapjául szolgáló anyagi jogi rendelkezések 2010. május 1-jén nem léptek hatályba; másrészt *olyan adatok nyilvántartására nem lesz jogszabályi felhatalmazás, mint például a cselekvőképességet kizáró gondnokság ténye.*

- Problémát jelent a jogalkalmazás szempontjából a nyilvántartási törvény 19. § (3) bekezdésében foglalt azon szabály, hogy „Azokra a személyekre nézve, akiket a bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett, a gondnokság alá helyezés típusát e törvény hatálybalépését követő hatvan napon belül a cselekvőképességet általános jelleggel korlátozó gondnokságra kell módosítani, és ilyen módon kell nyilvántartani – a változás okának feltüntetésével – a kötelező felülvizsgálat alapján lefolytatott perben hozott határozat jogerőre emelkedésének időpontjáig. A „változás oka” az új Ptké. 8. § (1) és (3) bekezdésében foglalt – hatályba nem lépő – átmeneti szabály lett volna.

- A nyilvántartási törvény szerinti adattartalom bejegyzésének alapjául a Pp.-nek az új Ptké. 10. § (16) bekezdésével megállapított 311/C. §-a, valamint a nagykorú személyek döntéshozatalának és jognyilatkozata megtételének segítéséhez kapcsolódó polgári nemperes eljárásokról szóló 2010. évi XVII. törvény 14. §-a rendelkezései, illetve az ott meghatározott jogerős bírósági határozatok szolgáltak volna. Fentiek alapján a nyilvántartási törvény és a Pp. rendelkezései nem állnak összhangban egymással. A Pp. 311. § (5) bekezdés harmadik mondata szerint „A Hivatal jogszabályban meghatározott költségtérítés ellenében az országos névjegyzék adatairól – a (4) bekezdésben meghatározottak szerint – felvilágosítást ad.”, azonban a nyilvántartási törvény térítésmentes adatszolgáltatást irányzott elő, ez a rendelkezése a nyilvántartási törvénynek nem módosul, így valójában nem lesz „jogszabályban meghatározott költségtérítés”.

- Úgyszintén a nyilvántartási törvény átmeneti rendelkezésein (19. § (2) bekezdés) alapuló kötelezettsége az *elsőfokú gyámhivataloknak, hogy a nyilvántartási törvény hatálybalépésétől számított hatvan napon belül megküldjék a területileg illetékes helyi bíróságnak a gondnokoltak és gondnokaik általuk kezelt adatait.* Ennek technikai jellegű végrehajtási szabályait az egyes gyámügyi igazgatást érintő kormányrendeleteknek az új Polgári Törvénykönyv Második Könyvének hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 106/2010. (IV. 9.) Korm. rendelet 52. § és 53. §-a tartalmazta volna – amelynek hatályba nem lépéséről az egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 136/2010. (IV. 27.) Korm. rendelet rendelkezik –, így különösen azt, hogy milyen adatlap megküldésével tesz eleget a gyámhivatal e kötelezettségének.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

Az Alkotmánybíróság 51/2010. (IV. 28.) AB határozatában megsemmisítette ugyan az új Ptké. hatálybalépéséről szóló rendelkezéseket, a jogbiztonság, illetve a jogpolitikai célok világossá tétele érdekében azonban indokolt, hogy törvény mondja ki az új Ptk. hatályba nem lépését.

A 2. §-hoz

A Javaslát módosítja a gondnokoltak nyilvántartásának adattartalmát, elsősorban arra tekintettel, hogy a Ptk. 15. §-a alapján, illetve a 12/B. § (2) bekezdése alapján a bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezésről is dönthet, míg az új Ptk. erre nem adott volna lehetőséget. A Ptk. 15. § (5) bekezdése szerint bíróság a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezést kimondó ítéletében rendelkezik a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálatáról, kivéve, ha az érintett személy belátási képességének hiánya véglegesnek tekinthető. A nyilvántartás szabályait ezzel a rendelkezéssel hozza összhangba a Javaslát 1. §-a.

A 3. §-hoz

A 3. § technikai módosítást tartalmaz, tekintettel arra, hogy megváltozik a nyilvántartás címe a gondnokoltak és gondnokaik nyilvántartásáról a gondnokoltak nyilvántartására.

A 4. §-hoz

A 4. § szövegcsere módosításokat tartalmaz. A Javaslát leszűkíti a törvény hatályát a gondnokoltak nyilvántartására. A gondnokok adatainak a nyilvántartására az új Ptk. által nyújtott alapok hiányában – pl. a gondnokot az új Ptk. értelmében a bíróság rendelte volna ki – nincs mód. Úgyszintén kiüresedtek, ily módon feleslegessé váltak a támogatott döntéshozatallal és az előzetes jognyilatkozatokkal kapcsolatos rendelkezések. Ennek megfelelően a Javaslát egy nyilvántartás működtetésének kötelezettségét tartja fenn, a gondnokoltak nyilvántartásáét, ezért ahol a normaszöveg korábban nyilvántartásokra utalt, azt pontosítani szükséges.

Az 5. §-hoz

A Javaslát a jogbizonytalanság kiküszöbölése érdekében módosítja a 2010. évi XVIII. törvény címét. Így nem tartalmaz majd a jogszabály címe olyan jogintézményekre – a támogatott

döntéshozatalra és az előzetes jognyilatkozatra – való utalást, amely jogintézmények nem részei a hatályos jogrendszernek.

A Javaslat által elvégzett hatályon kívül helyezések következtében a normaszöveg igazodik a Ptk. és a Pp. rendelkezéseivel, áthidalva azt a problémát, hogy a nyilvántartási törvény szerinti adattartalom bejegyzésének alapjául a Pp.-nek az új Ptké. 10. § (16) bekezdésével megállapított 311/C. §-a, valamint a nagykorú személyek döntéshozatalának és jognyilatkozata megtételének segítéséhez kapcsolódó polgári nemperes eljárásokról szóló 2010. évi XVII. törvény 14. §-a rendelkezései, illetve az ott meghatározott jogerős bírósági határozatok szolgáltak volna.

Problémát jelent a jogalkalmazás szempontjából – ezért hatályon kívül kell helyezni – a nyilvántartási törvény 19. § (3) bekezdésében foglalt azon szabályát, hogy „Azokra a személyekre nézve, akiket a bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett, a gondnokság alá helyezés típusát e törvény hatálybalépését követő hatvan napon belül a cselekvőképességet általános jelleggel korlátozó gondnokságra kell módosítani, és ilyen módon kell nyilvántartani – a változás okának feltüntetésével – a kötelező felülvizsgálat alapján lefolytatott perben hozott határozat jogerőre emelkedésének időpontjáig.”. A változás oka az új Ptké. 8. § (1) és (3) bekezdésében foglalt – hatályba nem lépő – átmeneti szabály lett volna. Ennek megfelelően módosul a Javaslat alapján a nyilvántartás adattartalmára vonatkozó rendelkezés is.

Hatályon kívül kell helyezni a támogatott döntéshozattal és az előzetes jognyilatkozatokkal kapcsolatos rendelkezéseket, e jogintézményekkel összefüggő nyilvántartási kötelezettséget meghatározó szabályokat is.

Hatályon kívül kell helyezni a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 128/A. §-át is. E rendelkezés szintén az új Ptk.-hoz kapcsolódóan került beillesztésre a Gyvt. szabályai közé az egyes szociális és munkaügyi tárgyú törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2010. évi XXXIX. törvénnyel – amelynek megsemmisítése szintén nem történt meg –, így annak 10. §-a 2010. május 1-jén hatályba lépett, és azt a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell. E rendelkezés azonban ellentmondásban áll a Ptk. 16. § (1) bekezdésében foglaltakkal, így jogbizonytalanságot okoz.

A 6. §-hoz

A nyilvántartási törvény 4. §, 7. § és 11. §-a csak 2011. január 1-jén lépett volna hatályba. A 4. §-t érintően az egyes szövegrészek hatályba nem lépéséről így külön §-ban kell rendelkezni. A támogatott személyek és támogatóik nyilvántartásához, illetve az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartásához kapcsolódó, a közvetlen elektronikus hozzáférés biztosítására vonatkozó rendelkezések (7. §, 11. §) az alapul szolgáló jogintézmények hiányában nem lépnek hatályba.

A 7. §-hoz

A Javaslát a kihirdetését követő nyolcadik napra eső hatálybalépést határoz meg. A rövid felkészülési időt a jogbizonytalanságot okozó helyzet kiküszöbölése indokolja.

A 8. §-hoz

A Javaslát átmeneti rendelkezéseket fogalmaz meg annak érdekében, hogy a nyilvántartás ne tartalmazzon olyan adatokat, amelyek az anyagi jogi szabályokkal nincsenek összhangban, viszont biztosított legyen mindazon adatok bejegyzésének a lehetősége, amelyek a gondnokoltak adatait tartalmazó névjegyzékben 2010. május 1-je előtt nem szerepeltek. Rendezi a Javaslát a nyilvántartási törvény hatálybalépését követően keletkezett azon bejegyzéseknek a sorsát, amelyek a kizáró gondnoksággal kapcsolatban válnak szükségsszerűvé.